

SXEDIO.Q48

14.8.1992: ΟΙ ΚΟΙΝΕΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΔΕΝ ΑΠΟΔΙΔΟΥΝ ΚΑΝΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΙ Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΣΥΓΚΑΛΕΙ ΤΡΙΤΟ ΓΥΡΟ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΙΣ **26** ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Η πρώτη κοινή συνάντηση του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Μπούτρος Γκάλι με τον Πρόεδρο Βασιλείου και το Ραούφ Ντενκτάς, στο πλαίσιο του νέου κύκλου επαφών κατά το δεύτερο γύρο των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών στη Νέα Υόρκη, έγινε στις **12** Αυγούστου με αντιπαράθεση, ουσιαστικά, του τουρκοκυπρίου ηγέτη με το Γενικό Γραμματέα.

Στην αρχή της συνάντησης αυτής ο Μπούτρος Γκάλι προέβη σε ευρεία ανασκόπηση των συνομιλιών μέχρι τη στιγμή εκείνη και στη συνέχεια ανακοίνωσε ότι η φάση αυτή των απ' ευθείας συνομιλιών θα άρχιζε με συζήτηση του προσφυγικού. Στη συνέχεια οι συζητήσεις θα προχωρούσαν στο Συνταγματικό και αφού ξεκαθάριζε το θέμα θα προχωρούσαν στο εδαφικό και στα άλλα θέματα.

Στόχος του Μπούτρος Γκάλι ήταν οι δυο συνομιλητές να διαπραγματευτούν μια συμφωνία με βάση τη Δέσμη Ιδεών του.

Σύμφωνα με το νέο απεσταλμένο του ΡΙΚ Δημήτρη Αντρέου ο Ντενκτάς αντέδρασε έντονα σαν πληροφορήθηκε ότι οι συζητήσεις θα άρχιζαν και πάλι με το προσφυγικό και όχι το συνταγματικό, γιατί για τόσο καιρό δεν είχε συζητηθεί καθόλου το Συνταγματικό, στο οποίο είχε επίμονες θέσεις, ιδιαίτερα στην καθιέρωση εκ περιτροπής προεδρία και στο σχηματισμό Μεταβατικής Κυβέρνησης.

Ο Γενικός Γραμματέας απάντησε ότι αυτό θα καθοριζόταν όταν ολοκληρωνόταν η συζήτηση για το προσφυγικό και ότι εν πάση περιπτώσει, το τι θα ακολουθούσε ήταν της δικής του αρμοδιότητας και δικαιοδοσίας.

Ο Μπούτρος Γκάλι γνώριζε ότι μόνο μια πρόοδος στο προσφυγικό που συνδεόταν άμεσα με το εδαφικό,

ένα θέμα που επιδίωκε η ελληνική κυπριακή πλευρά να πάρει κάποια δέσμευση από το Ραούφ Ντενκτάς από το **1974-75**, θα άνοιγε το δρόμο για παραπέρα συνομιλίες και ξεπέρασμα των δυσκολιών.

Στη συνέχεια ο Γκάλι ανακοίνωσε ότι θα παρουσίαζε στους δυο συνομιλητές περίγραμμα των όσων είχαν επιτευχθεί μέχρι τη στιγμή εκείνη με τη μορφή άτυπου εγγράφου πράγμα που προκάλεσε την αντίδραση του Ραούφ Ντενκτάς, ο οποίος διαμαρτυρήθηκε λέγοντας στο Γενικό Γραμματέα ότι άρχισε τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες με μη χάρτη στο εδαφικό, που τελικά έγινε χάρτης, και ότι τώρα ετοίμαζε εκτιμήσεις με μορφή και πάλι άτυπου εγγράφου που θα γινόταν και αυτό έγγραφο.

Ο Ντενκτάς διαφώνησε και ζήτησε αναβολή δυο ωρών για να διαβουλευθεί και σαν επανήλθε ανακοίνωσε ότι το πρόβλημα ξεπεράστηκε.

Ωστόσο ο Ντενκτάς επέμενε να είναι αρνητικός. Σαν τέλειωσε η συνάντηση ο Ντενκτάς είχε ιδιαίτερη συνάντηση με το Νέλσον Λέτски μετά από την οποία επανέλαβε ότι δεν υπήρξε αλλαγή στη θέση του στο εδαφικό για διατήρηση του **29%+** και στα θέματα της Μόρφου και των προσφύγων.

Με το **29%+** που πρότεινε για πολλοστή φορά ο Ραούφ Ντενκτάς συμφωνούσε απόλυτα και η Τουρκία ο δε Τούρκος Πρωθυπουργός Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ σε δηλώσεις του στην Αγκυρα (**13.8**) ανέφερε ότι το **29%+** αποτελεί σημαντικό και προχωρημένο βήμα και θυσία που πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά.

Εναπόκειται, πρόσθεσε, στις δυο κοινότητες, να καθορίσουν από πού θα περάσει η γραμμή.

Ο Πρόεδρος Βασιλείου σαν ρωτήθηκε από την τουρκική τηλεόραση για την πρώτη του συνάντηση με το Ραούφ Ντενκτάς την ίδια μέρα και γιατί δεν μπόρεσε να αρχίσει η πραγματική συζήτηση για το Κυπριακό απάντησε, παραθέτοντας τις δυσκολίες που αντιμετώπιστηκαν όλο αυτό το διάστημα:

" Όταν ήρθαμε εδώ, στις **15** Ιουλίου, ο Γενικός Γραμματέας μας υπέβαλε τη Δέσμη Ιδεών και το χάρτη. Μας είπε ότι πρέπει να διαπραγματευθούμε στη βάση

αυτού του εγγράφου. Ωστόσο, το ψήφισμα **750**, με βάση το οποίο ήρθαμε εδώ και το οποίο ο κ. Ντενκτάς γνώριζε πολύ καλά, διευκρίνιζε σαφώς ότι πρώτα έπρεπε να υπάρξει πρόοδος στο εδαφικό και το προσφυγικό για να φέρουμε αυτά τα δυο θέματα στη βάση, όπως και τα άλλα θέματα. Αυτός είναι ο λόγος που ο Γενικός Γραμματέας ήθελε να προχωρήσουμε σε αυτά τα θέματα. Δυστυχώς ο κ. Ντενκτάς δεν αποδέχθηκε το χάρτη, όχι ως λύση, αλλά ως βάση για διαπραγμάτευση. Συνεπώς υπήρξε μια περίοδος κατά την οποία πηγαίνοσερχόταν κάνοντας εισηγήσεις και πέρασε πολύς χρόνος χωρίς να μπορέσουμε να σημειώσουμε πραγματική πρόοδο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Η Τουρκική πλευρά έκανε παραχωρήσεις στο εδαφικό. Ως μέσα μαζικής ενημέρωσης, διερωτώμαστε κατά πόσο εσείς είστε έτοιμος να κάνετε παραχωρήσεις στο Συνταγματικό.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πρώτα απ' όλα ως θέσουμε σωστά το θέμα. Από τη στιγμή που θέλεις να επιτύχεις συμφωνία εξυπονείται ότι είσαι έτοιμος να κάνεις παραχωρήσεις πάνω σε αυτά που αρχικά ζητούσες. Κανείς δεν μπορεί να έχει λύση που να τον ικανοποιεί **100%**, γιατί και η άλλη πλευρά έχει τις απαιτήσεις της.

Πιστεύω ότι είναι λάθος να λέγεται ότι ο κ. Ντενκτάς έκανε παραχωρήσεις. Παραχωρήσεις σε τί; Το έδαφος που κατέχει ο τουρκικός στρατός από το **1974** δεν ανήκει στον κ. Ντενκτάς. Η Τουρκία είπε πολύ καθαρά ότι το **1974** ήρθε για να επέμβει, γιατί όπως ισχυρίστηκε, ήθελε να αποκαταστήσει τη συνταγματική τάξη.

Επίσης η Τουρκία ψήφισε υπέρ του ψηφίσματος **3212** της Γενικής Συνέλευσης, το οποίο επιβεβαιώθηκε αργότερα από το Συμβούλιο Ασφαλείας και έλεγε ότι τα ξένα στρατεύματα θα έπρεπε να φύγουν και όλοι οι εκτοπισμένοι να γυρίσουν στα σπίτια τους.

Το ψήφισμα σαφώς δεν έλεγε ότι υπάρχει μια περιοχή που ανήκει στη μια ή την άλλη πλευρά. Αναφερόταν σε μια Κύπρο. Κατόπιν τούτου υπήρξε συμφωνία μεταξύ του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του

κ. Ντενκτάς-που επιβεβαιώθηκε αργότερα από τον κ. Κυπριανού και τον κ. Ντενκτάς- ότι η Κύπρος σε κάποιο στάδιο θα γινόταν ομοσπονδία. Αυτό ήταν πάγιο αίτημα των Τουρκοκυπρίων, το οποίο αποδεχθήκαμε ως παραχώρηση προς την τουρκοκυπριακή πλευρά.

Για να έχεις ομοσπονδία χρειάζεσαι έδαφος. Πρέπει να συμφωνήσουμε στο εδαφικό. Το να μιλά όμως, κάποιος για παραχωρήσεις, ως εάν το έδαφος που ελέγχεται από τον τουρκικό στρατό τώρα ανήκει στον κ. Ντενκτάς δεν είναι ορθό.

Η συμφωνία στην οποία θα καταλήξουμε για το εδαφικό θα πρέπει να είναι δίκαιη και σωστή. Αυτό είναι που προσπαθούμε να κάνουμε. Μέχρι τώρα, όμως, ο κ. Ντενκτάς, δεν αποδέχθηκε εκείνο που τα Ηνωμένα Έθνη θεωρούν ως δίκαιη λύση. Και για να πούμε την αλήθεια δεν πιστεύουμε ότι αυτό είναι και τόσο δίκαιο.

Για να σας εξηγήσω, ο τουρκοκυπριακός πληθυσμός είναι περίπου το **18%** ολόκληρου του πληθυσμού της νήσου. Το ποσοστό εδάφους που προτείνουν τα Ηνωμένα Έθνη δεν είναι **18%** αλλά **28%**. Συνεπώς, ήδη μιλούμε για ποσοστό εδάφους σχεδόν διπλάσιο από το ποσοστό του πληθυσμού. Το ποσοστό ιδιοκτησίας γης των Τουρκοκυπρίων ήταν περίπου **15%** ενώ το ποσοστό των παράλιων περιοχών, που σε ένα νησί είναι οι πιο σημαντικές, και που σύμφωνα με το χάρτη των Ηνωμένων Εθνών θα βρίσκεται υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση, ξεπερνά το **50%** ολόκληρης της παράλιας περιοχής της Κύπρου. Συνεπώς, αν κάποιος πρέπει να παραπονεθεί, αυτός είμαι εγώ και όχι ο κ. Ντενκτάς.

Ο Γιώργος Βασιλείου ρωτήθηκε επίσης και για άλλα δυο θέματα που ήγειρε συνέχεια ο Ραούφ Ντενκτάς: Την εκ περιτροπής Προεδρία και τη Μεταβατική Κυβέρνηση.

Ο διάλογος μεταξύ του Τούρκου δημοσιογράφου και του Προέδρου Βασιλείου ήταν ο πιο κάτω:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποια η θέση σας σχετικά με την εκ

περιτροπής προεδρία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτή είναι μια ιδέα που έχει ο κ. Ντενκτάς και η οποία δεν υπάρχει πουθενά στον κόσμο. Καινοτομίες σε τέτοια θέματα προκαλούν προβλήματα. Η εμπειρία όσων κατάρτισαν συντάγματα σε όλο τον κόσμο είναι ότι τα κράτη πρέπει να είναι είτε ενιαία είτε ομόσπονδα, και το σύστημα είτε προεδρικό είτε κοινοβουλευτικό. Όμως η ιδέα της εκ περιτροπής προεδρίας δεν υπάρχει πουθενά. Ο ίδιος ο κ. Ντενκτάς αναφέρθηκε σε δυο παραδείγματα, εκείνο της Ελβετίας και εκείνο της Μαλαισίας. Και σας λέω ότι είμαστε έτοιμοι να αποδεχθούμε ένα ομοσπονδιακό σύνταγμα στην Κύπρο που θα είναι **100%** το ίδιο με το Ελβετικό Σύνταγμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θα υπάρχει Μεταβατική Κυβέρνηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μας ζητήθηκε να συζητήσουμε όχι πάνω σε ό,τι μπορούμε να φαντασθούμε, αλλά πάνω στη Δέσμη Ιδεών. Και στη Δέσμη Ιδεών δεν υπάρχει πρόνοια για Μεταβατική Κυβέρνηση. Εκείνο που λέει είναι ότι η κατάσταση θα συνεχισθεί ως έχει. Βέβαια θα υπάρξει μεγάλη συνεργασία και συντονισμός μέχρις ότου αναλάβει η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Δεν πιστεύετε όμως, ότι η Δέσμη Ιδεών είναι ανοικτή για συζητήσεις και διαπραγματεύσεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ : Φυσικά, όλα είναι ανοικτά για διαπραγματεύσεις. Προκειμένου όμως να έχεις επιτυχή διαπραγμάτευση σε οποιαδήποτε περίπτωση, πρέπει να συμφωνήσεις πάνω σε κοινή βάση. Αν δεν συμφωνήσεις πάνω σε κοινή βάση, τότε δεν υπάρχει πιθανότητα να σημειώσεις πρόοδο. Και ο κ. Ντενκτάς είπε ότι αποδέχθηκε τη Δέσμη Ιδεών ως βάση για διαπραγμάτευση. Αν αυτό αληθεύει τότε δεν πρέπει να μιλά για Μεταβατική Κυβέρνηση.

Παρά τις ελπίδες για αλλαγή στη στάση του Ντενκτάς ο Τουρκοκύπριος ηγέτης υπέβαλε τελικά τις προτάσεις του στις **13** Αυγούστου και ήταν πιο σκληρές από ότι αναμενόταν.

Ο Ντενκτάς που διάβαζε από ένα κείμενο το οποίο τελικά δεν κατέθεσε στο τραπέζι των

διαπραγματεύσεων παρουσίασε τέτοιες θέσεις που εξουδετέρωνε τόσο το δικαίωμα περιουσίας όσο και το δικαίωμα επιστροφής των προσφύγων.

Σύμφωνα με πληροφορίες του απεσταλμένου του ΡΙΚ που βρισκόταν συνεχώς με την Κυπριακή διαπραγματευτική ομάδα και ιδιαίτερα με τον Κυβερνητικό εκπρόσωπο Άκη Φάντη στο πεντασέλιδο έγγραφο του από το οποίο διάβαζε ο Ραούφ Ντενκτάς, δεν γινόταν σαφής αναφορά στην αρχή του δικαιώματος για επιστροφή των προσφύγων, ενώ δινόταν έμφαση στην ανταλλαγή περιουσιών και στην παροχή αποζημιώσεων.

Επίσης ανέφερε ότι θα συμφωνηθούν ο τρόπος και ο χρόνος επιστροφής και ότι θα υπάρξουν περιοχές στις οποίες δεν θα υπάρξει επιστροφή.

Σαν τέτοιες περιοχές, ανέφερε τους τόπους στους οποίους έγιναν μάχες, περιλαμβανομένης και της περιόδου του **1963**.

Ανέφερε ακόμα ότι σε περίπτωση που σπίτια ή περιουσίες δόθηκαν σε ορισμένες κατηγορίες ατόμων, όπως για παράδειγμα στρατιωτών που πήραν μέρος στην εισβολή, τους οποίους αποκάλεσε βετεράνους, οι νόμιμοι ιδιοκτήτες τους δεν θα έχουν δικαίωμα να επιστρέψουν οπότε θα πρέπει να τους δοθούν αποζημιώσεις.

Τέλος απέκλεισε επιστροφή ατόμων με ποινικό μητρώο και ανέφερε ότι για αυτό το σκοπό, θα γίνει ανταλλαγή αρχείων μεταξύ αστυνομικών αρχών των δυο ομόσπονδων περιοχών.

Για τα παρασκήνια αυτών των συσκέψεων, που ήταν πραγματικά δραματικές και στις οποίες ο Ραούφ Ντενκτάς απείλησε ότι θα αποχωρούσε από τις συνομιλίες με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν αλληπάλληλες συσκέψεις και τηλεφωνήματα μέχρι να ξεκαθαρίσει η κατάσταση, μίλησε ο Ραούφ Ντενκτάς στη λεγόμενη Βουλή των Τουρκοκυπρίων στις **4 Σεπτεμβρίου 1992** για να αποδείξει πόσες πραγματικά δυσκολίες είχε αντιμετωπίσει.

Είπε ο Ραούφ Ντενκτάς:

"Δεν διαπραγματευθήκαμε με την

ελληνοκυπριακή πλευρά για τέσσερις βδομάδες. Διαπραγματευθήκαμε με τον κ. Μπούτρος Γκάλι και τους σημαίνοντες πέντε αρχηγούς των αντιπροσπειών των πέντε μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας. Θελήσαμε να συναντηθούμε με το Βασιλείου. Οργανώθηκε ένα δείπνο για να μας ικανοποιήσουν. Για τέσσερις βδομάδες είχαμε να αντιμετωπίσουμε μια κατάσταση υπέρ των Ελληνοκυπρίων, όπου το Συμβούλιο Ασφαλείας έδινε προτεραιότητα στο εδαφικό και το προσφυγικό και εξέδιδε οδηγίες να μην συζητήσουμε το συνταγματικό πριν να διευθετηθούν τα άλλα δυο θέματα. Για τέσσερις βδομάδες είμαστε αναγκασμένοι να διαπραγματευθούμε πάνω σ' αυτά τα δυο θέματα. Τελικά, με μια αλλαγή που κάναμε μας δήλωσαν το εξής: Τα κυριότερα σημεία του εδαφικού και του προσφυγικού έχουν συζητηθεί αρκετά. Οι διαπραγματεύσεις στο συνταγματικό θα αρχίσουν αύριο στις 10 π.μ. Η δήλωση έλεγε ότι ο Ντενκτάς και ο Βασιλείου θα συζητούσαν τα θέματα αυτά πρόσωπο με πρόσωπο. Με άλλα λόγια, έλεγε ότι εκείνο που θέλαμε από την αρχή θα άρχιζε να γίνεται.

Όταν συμφωνήσαμε πάνω σ' αυτό υποβάλαμε κι εμείς ένα έγγραφο. Λέγαμε: Θα αρχίσουμε αυτές τις διαπραγματεύσεις. Ωστόσο υπάρχουν τα έξι σημεία στο συνταγματικό τα οποία τονίζουμε και στα οποία αναμένουμε μια απάντηση. Μην τα ξεχάσετε. Εμείς δεν θα τα ξεχάσουμε όταν καθήσουμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και δεν θα διαπραγματευθούμε μόνο στο πλαίσιο του δικού μας εγγράφου.

Επιδώσαμε το έγγραφο μας στο Γενικό Γραμματέα και το στείλαμε και στα πέντε μόνιμα μέλη. Νιώθαμε ικανοποίηση που οι απ' ευθείας διαπραγματεύσεις θα άρχιζαν την επομένη μέρα.

Το απόγευμα ο Γενικός Γραμματέας μας είπε ότι είχε προκύψει η ακόλουθη κατάσταση: Είχε μιλήσει στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο μου ζητούσε να συζητήσω με το Βασιλείου τα θέματα τα οποία συζητούσα προηγουμένως με τη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών και άλλους επισήμους, κατά τη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων εβδομάδων

και στα οποία είχαμε φθάσει σ ένα ορισμένο σημείο. Με άλλα λόγια, μου ζητούσε να συζητήσω και πάλι το χάρτη και το θέμα των εκτοπισμένων, και μάλιστα από την αρχή με το Βασιλείου. Το Συμβούλιο Ασφαλείας έλεγε ότι, όταν θα συμφωνούσαμε σ αυτά τα σημεία, ο Βασιλείου κι εγώ θα μπορούσαμε να αρχίσουμε τη συζήτηση των συνταγματικών θεμάτων.

Είπα στο Γενικό Γραμματέα ότι έτσι θα έπαιζε το παιγνίδι των Ελληνοκυπρίων. Του είπα ότι είχαμε συζητήσει αυτά τα θέματα σε λεπτομέρεια και με μεγάλη υπομονή για τέσσερις βδομάδες και ότι την προηγούμενη μέρα οι άνθρωποι του μου έδειξαν τη διακήρυξη που επρόκειτο να εκδοθεί, ότι είχαν πάρει τη συγκατάθεση μου γι αυτή τη διακήρυξη, ότι είχαμε απογοητευθεί πολύ από αυτή την εξέλιξη των γεγονότων, καθώς περιμέναμε την έκδοση της διακήρυξης και ότι δεν θα τη δεχόμαστε.

Ο Γενικός Γραμματέας είπε: "Εγώ είμαι ο δικαστής εδώ. Εγώ είμαι ο μεσολαβητής. Εκείνο που λέω γίνεται. Πρέπει να προσέξετε εκείνο που λέγω εγώ και οι άνθρωποι μου, όχι εκείνο που λένε τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Εγώ είμαι ο τελικός κριτής".

Του υπενθύμισα ότι πρωτ' απ' όλα δεν ήταν μεσολαβητής αλλά πρόσωπο στο οποίο είχε ανατεθεί αποστολή καλών υπηρεσιών και ότι η αποστολή του ήταν να φέρει τις δυο πλευρές μαζί, και ότι αν και μπορούσε να υποβάλλει προτάσεις δεν ήταν μεσολαβητής. Τότε ζήτησα χρόνο 2 ωρών. Είπα ότι η απάντηση μου θα είναι όχι, αλλά έχω συμβούλους και θα ζητήσω τη γνώμη της Τουρκίας, γιατί γνωρίζω ότι η Τουρκία είναι στο πλευρό μου, αλλά θα ήθελα να το επιβεβαιώσω. Μετά απ αυτό, μετά από δυο ώρες, θα έρθω και θα σου δώσω την τελική μου απάντηση.

Τηλεφωνήσαμε στους Αμερικανούς και τους Βρετανούς. Τους είπα ότι ετοιμαζόμαστε να φύγουμε από τη Νέα Υόρκη την επομένη μέρα και τους εξήγησα τους λόγους. Τηλεφωνήσαμε στην Αγκυρα. Στείλαμε μηνύματα. Τους είπαμε ότι υπό το φως των σημερινών συνθηκών επρόκειτο να φύγουμε από τη Νέα Υόρκη και

ότι αν δεν παρενέβαιναν να θέσουν τέρμα σ' αυτή την αδικία δεν θα υπήρχε λόγος να μείνουμε στη Νέα Υόρκη.

Ολ' αυτά συνέβησαν με επτά ώρες διαφορά και οι επαφές έγιναν πολύ γρήγορα. Δυο ώρες αργότερα, όταν πήγα στο Γενικό Γραμματέα, μου είπε: "Εν τάξει, όλοι με θεωρούν φίλο του Βασιλείου, υποστηρικτή του και ακόμη και συνεταίρο του. Γίνονται τέτοιοι ισχυρισμοί στον τουρκικό τύπο. Αυτό δεν είναι αλήθεια. Είμαι αμερόληπτος. Οπως βλέπεις άλλαξα την ημερήσια διάταξη. Θα αρχίσετε τις διαπραγματεύσεις με το θέμα των εκτοπισμένων, κατά τη διάρκεια των οποίων η συζήτηση του συνταγματικού είναι αναπόφευκτη. Στη συνέχεια θα συζητήσετε το συνταγματικό και μετά θα συζητήσετε το εδαφικό και το χάρτη".

Συμφωνήσαμε σ' αυτή την πρόταση. Μ' αυτό τον τρόπο παρακαθήσαμε με το Βασιλείου στο ίδιο τραπέζι. Αρχισα να διαβάζω το έγγραφο μου, το οποίο ήταν **2-3** σελίδες. Αυτό το έγγραφο περιλάμβανε τους όρους υπό τους οποίους οι εκτοπισμένοι μπορούσαν να επιστρέψουν στο βορρά. Αυτοί οι όροι θεωρήθηκαν πολύ σκληροί. Είπαμε ότι δεν μπορούσαμε να τους αλλάξουμε. Το σημείο αφετηρίας μας ήταν η εδαφική εξίσωση. Η εδαφική εξίσωση δεν απορρίπτει την ιδιοκτησία ακίνητης περιουσίας, αλλά ζητά αμοιβαίες εδαφικές προσαρμογές. Ο λόγος για την προσέγγιση μας ήταν να εμποδίσουμε τους Ελληνοκύπριους να έρθουν στο βορρά και να πουν στους Τουριοκύπριους: Αυτό είναι το σπίτι μου και είναι γραμμένο στο όνομά μου. Γι αυτό φύγε.

Με άλλα λόγια η προσέγγιση μας απέβλεπε στην αποτροπή συγκρούσεων από την πρώτη μέρα και στη διατήρηση των εγγυήσεων που δώσαμε με τους νόμους μας στο λαό μας που εγκαταστάθηκε σ αυτά τα μέρη - εγγυήσεις που ο λαός μας τις αξίζει και απέβλεπαν στη διασφάλιση της ηρεμίας του.

Μπροστά στο αντίθετο επιχείρημα και στην πίεση ότι αυτά μπορούν να διαφαισθούν με άλλους

τρόπους, και αν είμαστε ευέλικτοι, τα συνταγματικά θέματα θα μπορούσαν να συζητηθούν πιο γρήγορα, πιστέψαμε ότι το κύριο θέμα ήταν το ακόλουθο: Πρόκειται να εγκαθιδρύσουμε μια ομοσπονδία με τους Ελληνοκυπρίους; Θέλουν οι Ελληνοκύπριοι μια ομοσπονδία ή μας εξεπατούν;

Όλες οι δηλώσεις και η προσέγγιση τους ήταν ότι αν οι Τουρκοκύπριοι δεν είναι ευέλικτοι αναφορικά με το εδαφικό, τότε δεν θα συζητήσω το συνταγματικό. Αυτό φανέρωνε ότι θα απέφευγαν να συζητήσουν το συνταγματικό μαζί μας. Θεωρήσαμε ότι, ενόσω τους δίνουμε την ευκαιρία να το πράξουν, ο κόσμος θα πίστευε ότι η Τουρκία κατέχει το **36%** της νήσου, ότι δεν θέλει να αφήσει την Κύπρο, ότι αυτή είναι η αιτία της αδιαλλαξίας στο Κυπριακό πρόβλημα και ότι το πρόβλημα είναι πρόβλημα κατοχής.

Εμείς λέμε ότι δεν είναι πρόβλημα κατοχής, αλλά διαπίστωσης κατά πόσο οι Ελληνοκύπριοι πραγματικά έχουν πρόθεση να εγκαθιδρύσουν ένα νέο κράτος σε συνεταιρισμό με τους Τουρκοκυπρίους- μια διζωνική και διπεριφεριακή ομοσπονδία. Συνεπώς, επιδείξαμε ευελιξία θέτοντας νέους όρους, οι οποίοι όπως ένα δίκτυο θα προστάτευαν τα δικαιώματα των πολιτών μας, οι οποίοι κατέχουν γη ή έχουν δικαίωμα να κατέχουν γη, σύμφωνα με τους νόμους μας. Με αυτό τον τρόπο ανοίξαμε τις πόρτες των διαπραγματεύσεων στο συνταγματικό.

Ενώ διαβάζαμε το έγγραφο μας, έπρεπε να συζητήσουμε τα συνταγματικά θέματα και ιδιαίτερα το θέμα της κυριαρχίας για να εξηγήσουμε για ποιο λόγο ενεργούσαμε μ αυτό τον τρόπο. Είμαστε κυρίαρχοι σήμερα, θα είμαστε κυρίαρχοι και αύριο. Σήμερα έχουμε τη Συνέλευση και τους νόμους μας. Θα έχουμε και αύριο τη Συνέλευση και τους νόμους μας. Κανένας δεν μπορεί να μας κάνει να αγνοήσουμε ή να αρνηθούμε την ύπαρξη του Συντάγματος και τους νόμους που υιοθετήσαμε για να προστατεύσουμε τα δίκαια του λαού μας. Κανένας δεν μπορεί να αναμένει από μας να υπογράψουμε μια συμφωνία που αποδέχεται

μόνο την ισχύ των νόμων της Ελληνοκυπριακής πλευράς. Συνεπώς, με τη συμφωνία και μετά από αυτή, θα συνεχίσουμε να προστατεύουμε τους ανθρώπους στους οποίους δώσαμε δικαιώματα με τους δικούς μας κυρίαρχους νόμους και των οποίων τα δικαιώματα υποσχεθήκαμε να προστατεύσουμε.

Οι Ελληνοκύπριοι που στο μέλλον θα θελήσουν να εγκατασταθούν στο βορρά έχουν υποχρέωση να συμμορφωθούν με τους νόμους της ΤΔΒΚ. Θα μπορέσουν να έλθουν στο βορρά και να εγκατασταθούν εδώ σύμφωνα με την άδεια που θα τους δοθεί. Με άλλα λόγια θα επικρατήσει η θέληση του λαού.

Αυτά όλα συνέβησαν στη δεύτερη κοινή συνάντηση.

Για το Γιώργο Βασιλείου ήταν πια σαφές ότι ο Ντενκτάς δεν ήθελε πρόοδο στις συνομιλίες αλλά να δημιουργήσει την εντύπωση ότι είχε πάρει θέση στο εδαφικό και το προσφυγικό ώστε να καταστεί δυνατό να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις στο Συνταγματικό και τα άλλα θέματα.

Ετσι ζήτησε από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών να αξιολογήσει την κατάσταση και να πάρει αποφάσεις για την πορεία των συνομιλιών λόγω των αδιάλλακτων θέσεων που πρόβαλε ο τουρκοκύπριος ηγέτης.

Κάλεσε επίσης το Γενικό Γραμματέα να εκθέσει τις προθέσεις του ενόψει του γεγονότος ότι οι θέσεις του Ντενκτάς αφίσταντο σημαντικά από τις Ιδέες Γκάλι.

Η επόμενη συνάντηση δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα και στην τέταρτη πλέον είχε γίνει σαφές σε όλους ότι δεν υπήρχε καμιά ελπίδα προόδου.

Τα πράγματα είχαν πραγματικά παρατραβήξει πολύ και οι αμερικανοί, τα Ηνωμένα Έθνη και τα άλλα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας έβλεπαν ότι δεν υπήρχε ελπίδα εξόδου από το ακήρυκτο αδιέξοδο. Γι' αυτό για να προλάβουν επισημοποίηση του αδιεξόδου άρχισαν να βλέπουν μια ανάπαυλα ώστε να υπάρξει περιθώριο νέων διπλωματικών ελιγμών, τις οποίες θα έκαναν από αμερικανικής πλευράς τουλάχιστον ο νέος ειδικός συντονιστής για το Κυπριακό Τζων Μαρέσκα,

55 χρόνων, πρώην Υφυπουργός Αμυνας, που διορίστηκε στις 12 Αυγούστου από τον Πρόεδρο Μπους σε αντικατάσταση του Νέλσον Λέτσκι.

Στη συνάντηση της 14ης Αυγούστου που ήταν και η τελευταία και κράτησε μόνο 20 λεπτά, ο Μπούτρος Γκάλι, όπως ανέφερε αργότερα σε έκθεση του, εισηγήθηκε όπως οι κοινές συναντήσεις "εισέλθουν σε ανάπαυλα για προβληματισμό" και συμφωνήθηκε από όλους τους ενδιαφερομένους (ύστερα από 36 χωριστές συναντήσεις και τέσσερις κοινές) όπως οι κοινές συζητήσεις επαναληφθούν στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στις 26 Οκτωβρίου 1992.

Ο απεσταλμένος του ΡΙΚ άφησε να εννοηθεί ότι ο Μπούτρος Γκάλι τα είπε έξω από τα δόντια στο Ραούφ Ντενκτάς.

Είπε ότι επιτεύχθηκε κάποια πρόοδος με την έννοια ότι συζητήθηκαν το εδαφικό και το προσφυγικό.

Πρόσθεσε, ωστόσο, ότι δεν κατέστη δυνατό να επέλθει συμφωνία όσον αφορά το εδαφικό και το χάρτη που ο ίδιος παρουσίασε και ανέφερε συγκεκριμένα ότι ο Ντενκτάς δεν δέχθηκε το χάρτη.

Για το προσφυγικό είπε ότι ο Ντενκτάς αναγνώρισε την αρχή της επιστροφής και την αρχή της παρουσίας, αλλά από την ανάπτυξη των απόψεων του για τις πρακτικές δυσκολίες, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν πάρα πολύ μεγάλοι περιορισμοί στις αρχές αυτές.

Ο Πρόεδρος Βασιλείου ανέφερε ότι κατά την επανάληψη των συνομιλιών, πρέπει να διασφαλιστεί ότι θα γίνει συζήτηση πάνω σε κοινή βάση, δηλαδή πάνω στο έγγραφο Γκάλι και ο Γενικός Γραμματέας συμφώνησε.

Αναφερόταν στην ανακοίνωση που εκδόθηκε στις 14 Αυγούστου από τα Ηνωμένα Έθνη για την αναβολή των συνομιλιών:

" Υστερα από τις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες μεταξύ των Ηγετών των δυο κοινοτήτων (the leaders of the two communities in Cyprus) στην Κύπρο οι οποίες

επαναλήφθηκαν στη Νέα Υόρκη στις **15** Ιουλίου, **1992** ο Γενικός Γραμματέας είχε κοινές συνομιλίες μεταξύ των δυο ηγετών στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υορκη στις **12, 13** και **14** Αυγούστου.

Στόχος αυτών των συνομιλιών παρέμενε η διαπραγμάτευση μιας συμφωνίας στη βάση (**on the basis of the Set of Ideas**) της Δέσμης Ιδεών, περιλαμβανομένης και εισήγησης του Γενικού Γραμματέα στις εδαφικές αναπροσαρμογές και τα εκτοπισμένα άτομα.

Οι κοινές συνομιλίες θα επαναληφθούν στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών τη Δευτέρα **26** Οκτωβρίου, **1992**.

Ο Γενικός Γραμματέας θα υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο Ασφαλείας για τις συνομιλίες που έλαβαν χώραν τις περασμένες εβδομάδες και για τις θέσεις των δυο πλευρών".

Ο Πρόεδρος Βασιλείου εκτιμούσε ότι παρά το γεγονός ότι δεν βρέθηκε λύση στο νέο γύρο, ωστόσο, αυτός σημαδεύθηκε με τρία θετικά στοιχεία για την πλευρά μας. Τις απόψεις του Προέδρου Βασιλείου εξέφρασε ο Κυβερνητικός εκπρόσωπος με δήλωση του στις **17** Αυγούστου αναφέροντας ότι τα στοιχεία αυτά ήσαν:

ΠΡΩΤΟ: Η ανάγκη επίλυσης του Κυπριακού επανήλθε στο διεθνές προσκήνιο με την υποστήριξη ολόκληρης της διεθνούς κοινότητας και ετονίσθη ότι η συνέχιση του σημερινού στάτους κβο δεν γίνεται πλέον αποδεκτή

ΔΕΥΤΕΡΟ: Για πρώτη φορά από την έναρξη συνομιλιών για λύση του Κυπριακού υπάρχει πρόταση των Ηνωμένων Εθνών στο εδαφικό με την κατάθεση συγκεκριμένου χάρτη.

ΤΡΙΤΟ: Η τουρκοκυπριακή πλευρά, κάτω από τις πιέσεις της διεθνούς κοινότητας, οδηγήθηκε στην αποδοχή των αρχών της επιστροφής των προσφύγων και της κατοχύρωσης του δικαιώματος περιουσίας. Η απόπειρα της να θέσει απαράδεκτους όρους και περιορισμούς με στόχο την υπονόμηση της εφαρμογής των αρχών αυτών δεν μειώνει τη σημασία που έχει η αποδοχή των άνω θεμελιωδών αρχών.

Πέραν των εκτιμήσεων αυτών ο Πρόεδρος Βασιλείου αισθανόταν ότι ο Ντενκτάς ήταν πολύ αρνητικός στις συνομιλίες.

Σε συνέντευξη του στις **19** Αυγούστου στο πρακτορείο "Ρόιτερ" ο Πρόεδρος Βασιλείου είπε ότι η αποτυχία των συνομιλιών οφειλόταν στην εμμονή του Ντενκτάς να επιτύχει αναγνώριση από τη διεθνή κοινότητα σε ένα χωριστό κράτος στα κατεχόμενα.

Είπε ακόμα ότι η υποστήριξη των Τούρκων στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών είναι λεκτική και όχι πραγματική.

Παρά το γεγονός ότι χαρακτήρισε τις συνομιλίες της Νέας Υόρκης απογοητευτικές ο Γιώργος Βασιλείου τόνισε την πίστη του στη Δέσμη Ιδεών και πρόσθεσε ότι η λύση βρίσκεται εκεί.

Η αποδοχή από το Ντενκτάς, είπε, του **29% +** στο εδαφικό δεν αποτελεί υποχώρηση γιατί κάτι τέτοιο είχε αποδεχθεί και το **1986**.

Όσον αφορά το εδαφικό ο Πρόεδρος Βασιλείου ανέφερε χαρακτηριστικά:

"Ο Ντενκτάς επεχείρησε ό,τι είχε δώσει με το ένα χέρι να το πάρει πίσω με το άλλο".

Αναλυτικότερα ο Πρόεδρος Βασιλείου εξέφρασε τις απόψεις του σε συνέντευξη του στις **18** Αυγούστου στην Ελληνική Τηλεόραση:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Πρόεδρε, όταν ήρθατε εδώ πριν από πέντε βδομάδες ήρθατε με μεγάλες προσδοκίες. Σήμερα τα πράγματα οδηγήθηκαν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Έχετε μετανοιώσει γιατί ήρθατε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κάθε άλλο. Αντίθετα, παρόλη την κούραση και παρά το γεγονός ότι οι προσδοκίες όλων δεν έχουν υλοποιηθεί, θεωρώ ότι αυτή η διαδικασία ήταν απαραίτητη και σίγουρα ήταν προς όφελος της υπόθεσης μας. Δεν είχαμε ψευδαισθήσεις για τη στάση που θα ακολουθούσε η άλλη πλευρά, αλλά είχαμε προσδοκίες, γιατί βλέπαμε το πολύ μεγάλο διεθνές ενδιαφέρον και όλοι ελπίζαμε ενδόμυχα ότι αυτό θα οδηγούσε σε πιο χειροπιαστά αποτελέσματα.

Λόγω της εμπειρίας που έχω από τη συμπεριφορά

της τουρκικής πλευράς στις συνομιλίες, είχα αποφύγει να κάνω αισιόδοξες δηλώσεις. Απλώς τόνισα ότι ήρθαμε με αποφασιστικότητα να συνεργαστούμε, να βοηθήσουμε στην επίτευξη προόδου, όμως κατά πόσο θα επιτυγχάνετο πρόοδος θα εξαρτάτο από τη στάση που θα ακολουθούσε η άλλη πλευρά. Δυστυχώς, η στάση της τουρκικής πλευράς παρέμεινε τόσο αρνητική όσο και στο παρελθόν και έτσι δεν είχαμε αποτέλεσμα.

Το γεγονός όμως ότι έγινε αυτή η συνάντηση βοήθησε στην ουσιαστική διεθνοποίηση του Κυπριακού, μάλιστα σε εποχή που ο κόσμος αντιμετωπίζει πάρα πολλά προβλήματα. Το γεγονός ότι ο Γενικός Γραμματέας και τα πέντε Μόνιμα Μέλη διέθεσαν τόσο χρόνο συζητώντας και παρακολουθώντας το Κυπριακό, βοήθησε στο να περάσει το μήνυμα ότι τα Ηνωμένα Έθνη και οι ηγέτες αυτού του κόσμου σήμερα θέλουν να λυθεί το Κυπριακό και πιστεύουν ότι μπορεί να λυθεί.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αισθάνεσθε πικρία, γιατί διαψεύστηκαν οι κάποιες ελπίδες σας για πρόοδο, γιατί σας πίεσαν τώρα να σταματήσετε τις διαπραγματεύσεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ : Ξεκαθαρίζω ότι όχι μόνο δεν μας πίεσαν, αλλά ήταν και η δική μας άποψη ότι, εφόσον ο Ντενκιάς αρνείτο στην ουσία την εφαρμογή των αρχών που αποδέχθηκε, δηλαδή των αρχών της ιδιοκτησίας, παρουσίας και επιστροφής των προσφύγων και οι δυσκολίες που ήγειρε στο εδαφικό ήταν τόσο πολλές, δεν υπήρχε η απαραίτητη κοινή βάση για συνομιλίες. Ο Γενικός Γραμματέας έπρεπε να αποφασίσει αν θα συνέχιζε τις συνομιλίες με την ελπίδα ότι θα είχε κάποιο καλύτερο αποτέλεσμα ή αν έπρεπε να τις διακόψει και να απευθυνθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Ο Γενικός Γραμματέας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι έπρεπε να τις διακόψει και να απευθυνθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Δεν ετέθη θέμα πιέσεων προς την πλευρά μας για να διακόψει τη διαδικασία.

Τώρα όσον αφορά την πικρία που νιώθω σας λέω ότι κάθε μέρα που περνά και η Κύπρος παραμένει διχοτομημένη και συνεχίζεται το δράμα των

προσφύγων, των εγκλωβισμένων, των οικογενειών των αγνοουμένων, είναι για μένα μια μέρα πικρίας. Αλλά και το γεγονός ότι οι Τουρκοκύπριοι εξακολουθούν να ζουν κάτω από δύσκολες συνθήκες και να είναι θύματα μιας σειράς σωβινιστικών εκδηλώσεων, προπαγάνδας κ.λ.π. και να υποφέρουν και οι ίδιοι από την έλλειψη προόδου, αποτελεί για μένα ακόμα ένα λόγο πικρίας. Το γεγονός ότι μετά από μια τόσο εντατική προσπάθεια δεν έχουμε λύση σίγουρα με θλίβει, αλλά δεν με απογοητεύει.

Αν με ρωτούσατε, αν έχω τώρα περισσότερες ελπίδες απ ό,τι πριν τρεις μήνες, θα σας απαντούσα καταφατικά, γιατί τώρα βλέπω πόσο έχει δεσμευθεί η διεθνής κοινότητα και τα Ηνωμένα Έθνη στην προσπάθεια και τη διαδικασία για εξεύρεση λύσης. Κατά την άποψη κάθε αντικειμενικού παρατηρητή το κύρος των Ηνωμένων Εθνών είναι πια ταυτισμένο με την επιτυχία ή όχι αυτής της προσπάθειας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τελικά τί συνέβη στη Νέα Υόρκη αυτές τις πέντε εβδομάδες; Πήγαμε ένα βήμα μπροστά, ένα βήμα πίσω ή βρισκόμαστε στα ίδια;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Παρόλη την απογοήτευση και την πικρία που νιώθουν πολλοί, πιστεύω ότι σίγουρα πήγαμε ένα βήμα μπροστά για τρεις λόγους:

Πρώτο, γιατί ενεργοποιήθηκε το διεθνές ενδιαφέρον και το Κυπριακό τοποθετήθηκε στον κατάλογο των προβλημάτων που πρέπει να επιλυθούν.

Δεύτερο, γιατί για πρώτη φορά στην ιστορία του Κυπριακού έχουμε την πολύ σημαντική και συγκεκριμένη πρόταση των Ηνωμένων Εθνών για επίλυση του εδαφικού.

Τρίτο γιατί ύστερα από πολλές πιέσεις και δυσκολίες ο κ. Ντενκτάς αποδέχθηκε τις βασικές αυτές αρχές.

Υπενθυμίζω ότι πάντοτε εμείς επιμέναμε στην αποδοχή των αρχών αυτών και λέγαμε ότι, όταν οι αρχές γίνουν αποδεκτές μπορούμε να βρούμε λύση στις πρακτικές δυσκολίες. Τώρα οι αρχές έγιναν αποδεκτές, αλλά ο κ. Ντενκτάς προσπαθεί στην

υλοποίηση τους να τις αναιρέσει με "δυσκολίες" που όμως δεν είναι πρακτικές δυσκολίες.

Αυτό αποτελεί ένα πρόβλημα, που όμως είναι πολύ πιο μικρό πρόβλημα, παρά όταν λέγει δεν αποδέχομαι τις αρχές γιατί έτσι δεν ανοίγει ο δρόμος για συζήτηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με ποιες σκέψεις επιστρέφετε στη Λευκωσία; Πιστεύετε ότι είναι εύκολο να εξηγήσετε στο λαό σας τί συνέβη;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω ότι ο λαός μας γνωρίζει πολύ καλά τί συνέβη γιατί, όπως ξέρετε, υπήρχε πολύ τακτική ενημέρωση. Η Πολιτική ηγεσία βρισκόταν όλη εδώ και αυτό έδινε ένα αίσθημα σιγουριάς στο λαό, που ήξερε ότι όλοι οι ηγέτες ήταν εδώ και ότι δίναμε από κοινού τη μάχη, συζητούσαμε, προβληματιζόμασταν και λαμβάναμε αποφάσεις για τα επόμενα βήματα.

Επιπρόσθετα, όλοι γνωρίζαμε τί θέλαμε και έχει αναγνωριστεί από όλους ότι αγωνιστήκαμε σωστά για την προώθηση των θέσεων μας. Από αυτή την άποψη δεν υπάρχει καν ένα πρόβλημα, ούτε ίχνος εθνικού διχασμού. Πάντα ξέραμε ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε την Τουρκία, η οποία προτιμά τη διατήρηση του στάτους κβο από μια λύση.

Όπως είπα και προηγουμένως, θεωρώ ότι αυτή η διαδικασία απέβη προς όφελος της υπόθεσης μας έστω και αν δεν οδήγησε ακόμη σε αποτέλεσμα.

Για μας υπάρχει μόνο μια επιλογή, ο συνεχής αγώνας, ο επίμονος αγώνας και προσπάθεια προς όλες τις κατευθύνσεις, ώστε να μπορέσουμε κάποια στιγμή να ανατρέψουμε τη σημερινή κατάσταση και να οδηγήσουμε τα πράγματα σε λύση.

Ο Πρόεδρος Βασιλείου έμεινε για λίγες ακόμα μέρες στη Νέα Υόρκη για επαφές και για να σιγουρευτεί για το περιεχόμενο της έκθεσης του Μπούτρος Γκάλι που θα υπέβαλλε στο Συμβούλιο Ασφαλείας και αναχώρησε επιστρέφοντας στην Κύπρο όπου στις **28 Αυγούστου 1992** (αφού στο μεταξύ είχε κυκλοφορήσει και η έκθεση του Μπούτρος Γκάλι και εγκρίθηκε το ψήφισμα **774**) έδωσε δημοσιογραφική

διάσκεψη σε όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και απάντησε σε σωρεία ερωτήσεων που σχετίζονταν με την πορεία των συνομιλιών στον τελευταίο γύρο και για το τί έκαμε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Είχαμε πάει στη Νέα Υόρκη θεωρώντας τη Δέσμη Ιδεών σαν βάση διαπραγμάτευσης. Η Δέσμη μεταποιήθηκε σε πλαίσιο συνολικής λύσης του Κυπριακού και όχι διαπραγμάτευσης. Με την έκθεση του Γενικού Γραμματέα και το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας αυτό το πράγμα παγιώνεται και μάλιστα υπάρχει σαφής παρατήρηση ότι δεν θα γίνει δεκτή οποιαδήποτε ουσιαστική αλλαγή είτε στο χάρτη που ενσωματώνεται είτε στο πλαίσιο συνολικής λύσης. Αυτό σημαίνει ότι η λύση του Κυπριακού θα είναι το πλαίσιο που έχει δώσει ο Γενικός Γραμματέας και το εδαφικό είναι λυμένο με βάση εκείνο το χάρτη. Είναι ελάχιστες οι διαφοροποιήσεις που μπορούν να επέλθουν. Σας ικανοποιεί αυτό; Μήπως σας ανησυχεί; Πήγαμε στη Νέα Υόρκη με βάση τις προτάσεις μας του Εθνικού Συμβουλίου του **1989** αλλά με το πλαίσιο συνολικής λύσης θα πρέπει να ξεφύγουμε από τις προτάσεις αυτές. Τί σκοπεύετε να κάνετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θα ήθελα να πω ότι από όσα έχετε αναφέρει βγαίνουν ορισμένα συμπεράσματα, τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Η Δέσμη Ιδεών ήταν και παραμένει βάση διαπραγμάτευσης. Αυτό φαίνεται πολύ καθαρά, αυτό έγινε και αυτό θα γίνει. Ίσως παίζουμε με τις λέξεις ορισμένες φορές. Τί σημαίνει βάση λύσης και βάση διαπραγμάτευσης; Κατά τη γνώμη μου βάση λύσης σημαίνει όταν δίνουν ένα έγγραφο και δεν δικαιούνται να αλλάξεις ένα κόμμα εδώ ή να προσθέσεις ένα εκεί κλπ, αλλά υπογράφεις το έγγραφο και φεύγεις.

Βάση διαπραγμάτευσης υπάρχει όταν σου δίνουν ένα έγγραφο και σου λένε: Αυτές είναι οι βασικές θέσεις, αυτά είναι τα πλαίσια μέσα στα οποία πρέπει να κινηθείς και μέσα στα αυτά τα πλαίσια προσπάθησε να προβάλεις τις θέσεις σου και να πετύχεις μια λύση με την οποία μπορείς να ζήσεις.

Με αυτή την έννοια ήταν το έγγραφο, οι Ιδέες

αυτές είναι βάση διαπραγμάτευσης και με αυτή την έννοια παραμένουν. Σε σχέση με αυτό θα ήθελα να τονίσω ότι δεν έχει αλλάξει απολύτως όσον αφορά τη φρασεολογία που χρησιμοποιήθηκε για τις Ιδέες από το ψήφισμα **750**, με βάση το οποίο πήγαμε στη Νέα Υόρκη, μέχρι το ψήφισμα **774** που εγκρίθηκε προχθές.

Και στις δυο περιπτώσεις το ψήφισμα μιλούσε για διαπραγματεύσεις για επίτευξη συμφωνίας (**reaching an overall agreement**). Για να επιτευχθεί μια συμφωνία πρέπει να διαπραγματευθείς. Στη διαπραγμάτευση αυτή εμείς θα προσπαθήσουμε να προβάλουμε τις θέσεις μας, έχοντας πάντα ως βασικό καθοδηγητή μας τις προτάσεις μας του **1989** τις οποίες εγώ έχω πάντα μαζί μου.

Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του ερωτήματός σας, να μου επιτρέψετε να διαφωνήσω με την έννοια ότι δεν θεωρώ ότι στις βασικές αρχές υπάρχει διαφορά μεταξύ των προτάσεων μας και της Δέσμης Ιδεών. Όταν λέω βασικές αρχές εννοώ ότι θέλαμε να ζητούμε επιστροφή του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού προσφύγων κάτω από ελληνοκυπριακή διοίκηση. Ποτέ στο παρελθόν δεν υπήρξε συζήτηση για αριθμό πάνω από **80,000**. Συνήθως μιλούσαν και για **40,000, 30,000** κλπ. Τελικά ο χάρτης προβλέπει για περίπου **82,000**.

Δεύτερο επιμέναμε στην αναγνώριση του δικαιώματος επιστροφής και του δικαιώματος περιουσίας. Κατ' ακρίβεια εμείς στο παρελθόν προβάλλαμε το δικαίωμα επιστροφής. Εγώ τα τελευταία δυο χρόνια πρόβαλα πολύ πιο έντονα το δικαίωμα περιουσίας, διότι έβλεπα ότι ο κ. Ντενκτάς προσπαθούσε να στερήσει σ' όλους το δικαίωμα περιουσίας και σαν συνέπεια αυτού να στερήσει και το δικαίωμα επιστροφής. Αυτά τα δικαιώματα σήμερα αναγνωρίζονται και επίσημα από το ψήφισμα **774**. Και οι Συμφωνίες Κορυφής Μακαρίου- Ντενκτάς και Κυπριανού- Ντενκτάς μιλούσαν για πρακτικές δυσκολίες, τις οποίες ποτέ δεν είχαμε συζητήσει μέχρι τώρα, διότι η τουρκική πλευρά δεν αναγνώριζε

το δικαίωμα ιδιοκτησίας και το δικαίωμα επιστροφής. Αυτή λοιπόν ήταν η δεύτερη βασική μας αρχή.

Η τρίτη βασική αρχή είναι ότι θέλουμε το ομόσπονδο κράτος που θα δημιουργηθεί να είναι λειτουργήσιμο. Η Δέσμη Ιδεών δίδει τη δυνατότητα να είναι λειτουργήσιμο και ουσιαστικά σε πολλές από τις πρόνοιες της δεν διαφέρει πολύ από τις πρόνοιες που υπήρχαν στο Σύνταγμα της Ζυρίχης. Μπορεί σήμερα να υπάρχουν αντιδράσεις από ορισμένους πάνω στην ιδέα της ομοσπονδίας, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ομοσπονδία και μάλιστα η δικοινοτική ομοσπονδία δεν τέθηκε ποτέ υπό αμφισβήτηση. Ήταν η βάση των Συμφωνιών Μακαρίου- Ντενκτάς και Κυπριανού- Ντενκτάς. Αυτή είναι η τρίτη βασική μας θέση.

Η τέταρτη αρχή είναι ότι πρέπει να αποχωρήσουν τα στρατεύματα κατοχής και να μπορούμε να νιώθουμε ότι ζούμε σε συνθήκες ασφάλειας. Οι ιδέες έχουν μια σειρά προτάσεις πάνω στις οποίες έχουμε απόψεις- δεν θέλω να μπω σε λεπτομέρειες τώρα- αλλά πιστεύουμε ότι, εφόσον υπάρξει καλή θέληση από την άλλη πλευρά και έχοντας υπόψη μας και τις συζητήσεις που έχουμε κάνει γύρω από αυτά τα θέματα με βασικούς παράγοντες της διεθνούς κοινότητας, μπορούμε να οδηγηθούμε σε μια συμφωνία, η οποία να διασφαλίζει τα βασικά αιτήματα της Ελληνοκυπριακής πλευράς και να μην νιώθουμε ότι ζούμε κάτω από την απειλή μιας νέας εισβολής. Αυτές είναι οι βασικές αρχές μας και αυτές οι γενικές αρχές πιστεύω ότι μπορούν να επιτευχθούν μέσα από μια διαπραγματεύση με βάση τη Δέσμη Ιδεών.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τονίζεται πολύ εμφαντικά ότι δεν θα πρέπει να υπάρξει σημαντική αλλαγή, γιατί θα ανατραπεί η ισορροπία της Δέσμης Ιδεών.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτό ισχύει για το χάρτη. Τα πέντε Μόνιμα Μέλη είπαν στον κ. Ντενκτάς, όταν συναντήθηκε μαζί τους, ότι δεν είναι δυνατό να βρίσκεται εκεί ως διαπραγματευτής και να αρνείται το χάρτη, ο οποίος αποτελεί ένα αναπόσπαστο μέρος μιας πολύ ευαίσθητης και ισορροπημένης πρότασης. Τί θέλει να

πει αυτό; Για παράδειγμα δεν θα μπορούσα και εγώ να πω στον κ. Ντενκτάς να δεχθεί το χάρτη και να μη συζητούμε για ομοσπονδία ή να δεχθεί το χάρτη και να εγκαταλείψουμε το δικοινοτικό χαρακτήρα της ομοσπονδίας ή το βέτο που είχε από τις Συμφωνίες Ζυρίχης. Αν του ζητούσα αυτό το πράγματα, τότε θα αφαιρούσα μια από τις κολώνες πάνω στις οποίες στηρίζεται το οικοδόμημα που λέγεται Δέσμη Ιδεών. Αν του ζητούσα κάτι τέτοιο θα ζητούσε κι εκείνος κάτι παρόμοιο. Αυτό είναι που εννοούν. Δεν εννοούν ότι δεν μπορείς να διαπραγματευθείς πχ. για το πώς θα λειτουργεί η Βουλή, πώς θα λειτουργεί η Εκτελεστική Εξουσία κλπ. Εκείνο που δεν μπορεί να γίνει είναι εκείνο που θέλει να κάμει ο κ. Ντενκτάς, ο οποίος δεν θέλει Κυβέρνηση, αλλά Συμβούλιο Συνεργασίας. Φεύγει από τις Ιδέες. Δεν μπορούμε να πάρουμε τέτοιου είδους θέσεις. Μπορούμε όμως άνετα να επιχειρηματολογήσουμε μέσα στο πλαίσιο του κειμένου αυτού προς όφελος της υπόθεσης μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Στην ομιλία σας στη Βουλή στις **28 2 1988** κατά τη διάρκεια της τελετής εγκατάστασης σας είχατε πει ότι οι βασικοί στόχοι της πολιτικής σας θα είναι η επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια τους, η αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, όλων των εποίκων, η κατοχύρωση των τριών βασικών ελευθεριών και ισχυρές διεθνείς εγγυήσεις. Με τη λύση που επιδιώκετε τώρα με βάση της Ιδέες Γκάλι, ποιες από όλες αυτές τις αρχές των επιδιώξεων σας κατοχυρώνονται και μπορούν να υλοποιηθούν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το μόνο θέμα που δεν υπάρχει μέσα στις Ιδέες αλλά το έχουμε θέσει, είναι το θέμα των εποίκων. Οι θέσεις τις οποίες προβάλαμε αφορούσαν το δικαίωμα επιστροφής όλων των προσφύγων. Το ποιοι, όμως, θα επιστρέψουν είναι άλλο θέμα. Αναμφίβολα όμως, όλοι οι πρόσφυγες θα έχουν το δικαίωμα επιστροφής.

Επίσης ζητούμε αποτελεσματικές διεθνείς εγγυήσεις- δεν έχουμε καταλήξει πως θα διαμορφωθεί το θέμα αυτό, αλλά εξακολουθούμε να το επιδιώκουμε.

Για τα τουρκικά στρατεύματα, η Δέσμη Ιδεών προβλέπει ότι θα αποχωρήσουν. Σας υπενθυμίζω ότι το **1985**, όταν η Κυβέρνηση δέχθηκε το ενοποιημένο έγγραφο, θριαμβολογούσαμε διότι αυτό προνοούσε ότι ως το τέλος της μεταβατικής περιόδου θα συμφωνηθεί χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων. Τώρα ξεκάθαρα η Δέσμη Ιδεών λέγει ότι όλα τα στρατεύματα θα αποχωρήσουν ως την ημέρα εγκαθίδρυσης της ομόσπονδης Δημοκρατίας. Εκείνο που δεν υπάρχει στη Δέσμη είναι το θέμα των εποίκων, που όπως γνωρίζετε ποτέ δεν αποτέλεσε θέμα κειμένου των Ηνωμένων Εθνών, αλλά το έχω θέσει επιτακτικά. Το έχω συζητήσει και με το Γενικό Γραμματέα και με τα άλλα μέλη της Γραμματείας, με τα πέντε Μόνιμα Μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας και με διάφορες Κυβερνήσεις. Πιστεύω ότι το θέμα των εποίκων θα αντιμετωπισθεί στα πλαίσια μιας λύσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γράφτηκε και δεν διαψεύστηκε ότι δεχθήκατε παραμονή των εποίκων. Ο κ. Φάντης προχθές σε επίσημη δήλωση του, που έκανε εκτίμηση της έκθεσης, είπε ότι το θέμα των εποίκων θα συζητηθεί εν καιρώ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Για πολλά πράγματα μπορεί να κατηγορηθώ ....Το θέμα των εποίκων έχει τεθεί. Εξάλλου, είναι και εν γνώσει της πολιτικής ηγεσίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Αν ο κ. Ντενκτάς αποδεχθεί τις προτάσεις σας για τη Μόρφου και το εδαφικό γενικά τί προτίθεσθε να δώσετε στους Τουρκοκυπρίους που έχουν εγκατασταθεί εκεί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το θέμα αυτό συζητήθηκε σε έκταση στα Ηνωμένα Έθνη και, επειδή πήγαμε εκεί προετοιμασμένοι, εξηγήσαμε στα Ηνωμένα Έθνη ότι οποιοσδήποτε Τουρκοκύπριος ζει σήμερα στη Μόρφου, που όμως δεν ζούσε εκεί προηγουμένως, θα έχει την επιλογή, αν κατάγεται π. χ. από την Πάφο να επιστρέψει στην περιουσία του εκεί ή να δεχθεί αποζημίωση με βάση τη σχετική πρόνοια της Δέσμης Ιδεών.

Η άλλη επιλογή είναι να παραμείνει στη Μόρφου

κάτω από Ελληνοκυπριακή διοίκηση.

Σ εκείνους που θα παραμείνουν στη Μόρφου και διαμένουν σε ελληνοκυπριακής ιδιοκτησίας σπίτια θα προσφερθεί άλλη διαμονή, αν θα μετακινηθούν στην υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση περιοχή, εκεί η ιδέα είναι να ανεγερθεί π. χ. μια νέα ολοκληρωμένη πόλη ή χωριό ή δυο μικρότερες.

Θα παρασχεθεί βοήθεια και θα δημιουργηθούν ευκαιρίες απασχόλησης στον τουρισμό, τη βιομηχανία κλπ. Ο Γενικός Γραμματέας με ρώτησε κατά πόσο θα μπορούσε να μελετηθεί θέμα παροχής ανεργιακού επιδόματος ή βοήθειας κατά τη μεταβατική περίοδο μέχρι την αποκατάσταση τους και απαντήσαμε θετικά.

Περαιτέρω δηλώσαμε ότι θα καταρτισθούν ειδικά προγράμματα για γεωργικές δραστηριότητες και αρδευτικούς σκοπούς. Είναι σημαντικό να παρασχεθεί βοήθεια ώστε να υπάρξει πρόοδος στο γεωργικό τομέα.

Το μήνυμα που θέλω να διαβιβάσω στους Τουρκοκυπρίους είναι ότι σκεφθήκαμε όλες τις πτυχές και ότι δεν πρέπει να ανησυχούν ότι θα υποφέρουν ως αποτέλεσμα μιας λύσης. Αντίθετα θα ωφεληθούν με πολλούς τρόπους. Θα τεθεί τέρμα σ αυτή την προσωρινή κατάσταση, θα επανακτήσουν τους τίτλους ιδιοκτησίας των περιουσιών τους που σήμερα έχουν μεγάλη αξία, θα έχουν νέα σπίτια και καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και καλύτερο βιοτικό επίπεδο. Θέλουμε να αντιμετωπίσουμε το θέμα κατά τρόπο θετικό γιατί η λύση πρέπει να λειτουργήσει και ο μόνος τρόπος για να γίνει αυτό είναι οι Τουρκοκύπριοι να είναι το ίδιο ευτυχημένοι όπως οι Ελληνοκύπριοι.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Έχουμε τη δυνατότητα να αλλάξουμε τη Δέσμη Ιδεών, ή για να επικαλεσθώ χθεσινοβραδυνή τηλεοπτική δήλωση του κ. Χριστόφια, μόνο περιθωριακές αλλαγές μπορούν να γίνουν στη Δέσμη Ιδεών; Αυτή είναι η λύση του Κυπριακού προβλήματος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η λύση του Κυπριακού προβλήματος θα είναι εκείνη που θα συμφωνήσουμε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Τη λύση αυτή, όπως είναι

φυσικό, η Κυβέρνηση θα συζητά συνεχώς με την πολιτική ηγεσία. Εξάλλου, θα υποβληθεί για έγκριση στον Κυπριακό λαό, που θα κρίνει αν είναι κατάλληλη και σωστή. Εκείνη θα είναι η λύση. Οποιαδήποτε προσπάθεια να παρουσιασθούν τα πράγματα διαφορετικά δεν εξυπηρετεί σε τίποτε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Η διαδικασία της Νέας Υόρκης ήταν καθορισμένη και σαφής. Θα πηγαίνατε εκεί και θα είχατε εκ του σύννεγγυς συνομιλίες με τον κ. Ντενκτάς και αν ο Γενικός Γραμματέας διαπίστωνε ότι ερχόσαστε σε ακτίνα συμφωνίας πάνω και στις οκτώ επικεφαλίδες της Δέσμης Ιδεών τότε μόνο θα σας καλούσε σε κοινές συναντήσεις για απ ευθείας διαπραγματεύσεις. Πάνω στο εδαφικό γνωρίζουμε ότι κάθε άλλο παρά ακτίνα συμφωνίας υπήρξε. Υπήρξε αδιέξοδος. Το συνταγματικό, μας διαβεβαιώνατε με δηλώσεις σας στη Νέα Υόρκη ότι ούτε καν συζητήθηκε. Ομως ο Γενικός Γραμματέας σας κάλεσε σε απ ευθείας διαπραγματεύσεις με τον κ. Ντενκτάς. Είναι ολοφάνερο ότι υπήρξε μια ξεκάθαρη παρέκκλιση από τη διαδικασία που ο ίδιος ο Γενικός Γραμματέας είχε θέσει στις συνομιλίες της Νέας Υόρκης. Γιατί έγινε αυτή η παρέκκλιση και γιατί σείς την αποδεχθήκατε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πρέπει να συνειδητοποιήσει ο λαός μας ότι διαπραγματεύσεις δεν γίνονται με βάση δραστικούς νόμους που προκαθορίζουν άκαμπτα και επακριβώς τί θα γίνει, πότε θα γίνει, πώς θα γίνει κάτι. Και ούτε υπάρχει τέτοιο προηγούμενο διεθνώς. Πέραν αυτού ποτέ ο Γενικός Γραμματέας δεν δέχθηκε να παραιτηθεί του δικαιώματος του να αποφασίζει ο ίδιος πώς και με ποιο τρόπο θα προχωρήσει.

Πρέπει, επίσης να σας υπενθυμίσω ότι μόλις άρχισε η πρώτη κοινή συνάντηση, ο κ. Ντενκτάς ζήτησε διακοπή. Ο κ. Ντενκτάς ζήτησε διακοπή γιατί ο Γενικός Γραμματέας άρχισε να συζητά το προσφυγικό, και ο κ. Ντενκτάς δεν ήθελε να αρχίσουμε με το προσφυγικό. Ο Γενικός Γραμματέας του είπε: " Εγώ αποφασίζω με τι αρχίζουμε".

Πρέπει να γνωρίζετε ότι ποτέ δεν είναι σοφό

όταν πας σε μια διαπραγμάτευση να παραιτείσαι ή να φεύγεις για θέματα διαδικασίας. Εκείνο που πάντα έχει σημασία είναι η ουσία. Μόνο όταν μπαίνεις σε θέματα αρχών μπορείς να διαφωνήσεις.

Αν π. χ. μου έλεγαν ότι πρέπει να παραιτηθούμε του δικαιώματος επιστροφής και περιουσίας ή ότι δεν πρέπει να διακριβωθεί η τύχη των αγνοουμένων μας- ένα θέμα που έθεσα πολύ έντονα και που δεν είναι τυχαίο ότι περιελήφθη στη Δέσμη Ιδεών- τότε οπωσδήποτε θα έφευγα από τις συνομιλίες. Όταν τίθενται θέματα αρχών δικαιούσαι να διαφωνήσεις όχι όμως και σε θέματα διαδικασίας.

Σε θέματα διαδικασίας τις αποφάσεις τις παίρνει εκείνος που έχει την ευθύνη για τη διαδικασία και αυτός είναι ο Γενικός Γραμματέας. Ο Γενικός Γραμματέας αποφάσισε να προχωρήσει σε απευθείας συνομιλίες, μετά τη θεαματική στροφή του κ. Ντενκτάς πάνω στο θέμα της περιουσίας και της επιστροφής των προσφύγων. Αυτή η στροφή έκανε το Γενικό Γραμματέα να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δικαιολογείτο να προχωρήσει σε απευθείας συνομιλίες. Από εκείνη τη στιγμή και πέρα η επιλογή μας θα ήταν απλούστατη: Είτε φεύγουμε από τις συνομιλίες, πράγμα που κανένας δεν το πρότεινε, είτε δεχόμαστε να προχωρήσουμε.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Δεν ήταν προϋπόθεση, Κύριε Πρόεδρε, το ότι θα έπρεπε να υπάρχει ακτίνα συμφωνίας πριν καθήσετε πρόσωπο με πρόσωπο με τον κ. Ντενκτάς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτό ήταν θέμα κρίσης του Γενικού Γραμματέα και θεώρησης ότι από τη στιγμή που έγιναν αποδεκτές οι αρχές εδημιουργούνται οι προϋποθέσεις για ακτίνα συμφωνίας. Ήταν κρίση και εκτίμηση του Γενικού Γραμματέα και εμείς δεν μπορούσαμε παρά να ακολουθήσουμε αυτή τη διαδικασία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μήπως είσαστε δέσμιος της διαδικασίας των συνομιλιών και δεν μπορείτε να απεμπλακείτε; Αν και ο νέος γύρος των συνομιλιών αποτύχει και το Συμβούλιο αποφασίσει να υιοθετήσει τη Δέσμη Ιδεών ως βάση λύσης του Κυπριακού πως

μπορείτε να αντιδράσετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ένα επιχείρημα που ανέφερα από την αρχή ήταν ότι στις συνομιλίες έπρεπε να υπάρχουν "κανόνες του παιγνιδιού". Έπρεπε να υπάρχει ένα περίγραμμα μέσα στο οποίο να γίνονται διαπραγματεύσεις. Γιατί αν ο καθένας εκφράζει οποιαδήποτε στιγμή νέες ιδέες που θα βρίσκονται έξω από τη βάση λύσης, δεν μπορούμε να προχωρήσουμε. Μέχρι στιγμής η δική μας πλευρά δεν έχει θέσει θέματα εκτός του περιγράμματος, ενώ ο κ. Ντενκτάς συνεχώς θέτει θέμα εκτός του περιγράμματος.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πόσο καιρό προβλέπετε ότι θα διαρκέσει η μεταβατική περίοδος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι Ιδέες προβλέπουν για **18** μήνες. Η μεταβατική περίοδος θα υπάρξει μόνο αν υπογράψουμε λύση και αυτή εγκριθεί από τους Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους σε δημοψήφισμα. Από τη στιγμή που η λύση εγκρίνεται από το δημοψήφισμα, τότε αρχίζει η μεταβατική περίοδος. Η Κυπριακή Δημοκρατία ούτε καταργείται ούτε τίθεται θέμα κατάργησης της. Εκείνο που θα γίνει είναι ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα παύσει να είναι το κράτος που ήταν ως τώρα με την έννοια του Συντάγματος της Ζυρίχης και κάποια στιγμή, με βάση τη συμφωνία, θα μετατραπεί σε ομόσπονδη Δημοκρατία. Αυτό έχει συζητηθεί με όλους. Συναφώς, θέλω να τονίσω ότι έχουμε απορρίψει την ιδέα για εκ περιτροπής προεδρία και δεν υπάρχει τέτοιο θέμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γιατί ο Γενικός Γραμματέας σημειώνει στο πλαίσιο λύσης ότι θα πρέπει ο εκάστοτε Υπουργός Εξωτερικών να είναι από διαφορετική κοινότητα από τον Πρόεδρο; Αυτό σημαίνει ότι αν ο Πρόεδρος είναι Ελληνοκύπριος, ο Υπουργός Εξωτερικών θα είναι Τουρκοκύπριος. Μπορεί να είναι ο Πρόεδρος Τουρκοκύπριος και ο Υπουργός Εξωτερικών Ελληνοκύπριος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το Σύνταγμα της Ζυρίχης προνοεί ότι ο Πρόεδρος θα είναι Ελληνοκύπριος και ο Αντιπρόεδρος Τουρκοκύπριος. Εμείς με τις προτάσεις

μας του **89** λέγαμε: Ο Πρόεδρος θα εκλέγεται από το σύνολο του λαού. Δεν είναι απαραίτητος όρος να είναι Ελληνοκύπριος. Αν το σύνολο του λαού εκλέξει Τουρκοκύπριο, αυτός θα είναι ο Πρόεδρος. Αυτή η θέση σχετικά με τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Εξωτερικών, έρχεται σε αντίθεση με την προηγούμενη παράγραφο που λέει ότι ένα από τα βασικά Υπουργεία, δηλαδή Εξωτερικών, Οικονομικών ή Αμυνας θα ανατεθεί σε Τουρκοκύπριο. Τί έγινε στην ουσία; Ο Γενικός Γραμματέας έβαλε και τις δυο θέσεις. Και τη δική μας θέση και την τουρκική θέση. Θα τεθούν στις διαπραγματεύσεις και οι δυο θέσεις για να πετύχουμε την συμφωνημένη λύση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Πρόεδρε, υπάρχει κάτι γύρω από το χάρτη Γκάλι που χρειάζεται διευκρίνιση. Στο χάρτη που δημοσίευσε μια τουρκοκυπριακή εφημερίδα υπάρχουν δυο καντόνια: Ένα στο βορρά και ένα στο νότο. Στο χάρτη του Γκάλι που δημοσιεύεται στη Δέσμη Ιδεών Γκάλι υπάρχουν έξι κύκλοι, δηλαδή έξι καντόνια. Ποιο είναι το σωστό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πρόκειται για παραπληροφόρηση του κ. Ντενκτάς. Το χάρτη που δημοσίευσε η "Κίπρις" δεν ξέρω που το βρήκε. Εμένα όταν μου έδειξαν το χάρτη φαίνονταν ξεκάθαρα αυτές οι διακεκομμένες γραμμές. Δεν πρόκειται για κύκλους. Η βασική θέση ποια είναι; Η Δέσμη Ιδεών δεν μιλά για καντόνια. Η ιδέα ποια ήταν; Και πάλι ως αποτέλεσμα της τεράστιας προσπάθειας που κάναμε τονίζοντας την ανάγκη σεβασμού της Συμφωνίας της 3ης Βιέννης και της Ελληνικότητας της Καρπασίας, ήρθαν τα Ηνωμένα Έθνη και είπαν: Βάζουμε τις διακεκομμένες γραμμές για να δείξουμε ότι αυτές οι περιοχές θα τύχουν ειδικής μεταχείρισης.

Η πλευρά μας έλεγε ότι, όταν γίνει η εδαφική αναπροσαρμογή, θα είναι λάθος να πούμε για παράδειγμα στους Τουρκοκυπρίους της Λουρουτζίνας που ζουν εκεί τόσα πολλά χρόνια "φύγετε και γίνετε πρόσφυγες".

Είπαμε ότι είναι ευπρόσδεκτοι οι άνθρωποι να μείνουν κάτω από ελληνοκυπριακή διοίκηση και αν θέλουν ειδικό καθεστώς για την παιδεία, ή αστυνόμευση τους αυτό είναι θέμα που θα συζητηθεί. Υπάρχουν **3-4** τουρκοκυπριακά χωριά. Εκείνο που έκαναν τα Ηνωμένα Έθνη με βάση τους χάρτες της Κυπριακής Δημοκρατίας που δείχνουν ποια είναι τα όρια που κάθε χωριού είναι να σημειώσουν τις περιοχές αυτές. Λέγουν όμως ότι όποιο καθεστώς θα συμφωνηθεί για τους Τουρκοκυπρίους στην Ελληνική Πολιτεία θα πρέπει να δοθεί και στους Ελληνοκυπρίους στην Καρπασία. Αυτό είναι η ουσία και αυτή είναι η αλήθεια για αυτό το θέμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γιατί στη Δέσμη Ιδεών γίνεται αναφορά σε παραδοσιακά Τουρκοκυπριακά χωριά; Δεν υπάρχουν και ελληνικά παραδοσιακά χωριά, όπως το Λευκόνοικο και άλλα που δεν θα έχουν ειδικό καθεστώς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν είναι αυτό που εννοούν. Εννοούν τα παραδοσιακά χωριά τα οποία θα μείνουν στην περιοχή που θα αλλάξει διοίκηση. Μην ξεχνάτε ότι αυτή τη στιγμή έχουμε το γεγονός της κατοχής μεγάλου μέρους του εδάφους μας. Ο χάρτης προβλέπει αριθμό ελληνοκυπριακών παραδοσιακών χωριών των οποίων η διοίκηση θα περάσει από τα χέρια του στρατού κατοχής στους ελληνοκυπρίους. Η τουρκοκυπριακή πλευρά θέλει να διατηρήσει υπό την κατοχή της τα χωριά αυτά. Ταυτόχρονα ο κ. Ντενκτάς επέμενε ότι μέσα στα πλαίσια της εδαφικής αναπροσαρμογής η Λεύκα π.χ. δεν έπρεπε να τεθεί υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση και δεν προτείνεται κάτι τέτοιο. Αυτό είναι που εννοούσε. Αλλά εφόσον θα έχουμε ομοσπονδία, και εφόσον από το χάρτη του Μακαρίου προτείναμε εμείς πάρα πολλά παραδοσιακά Ελληνικά χωριά να είναι υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση το θέμα έκλεισε από αυτή την άποψη. Αυτό που αναφέρεται είναι μόνο για τις αναπροσαρμογές, τίποτε άλλο.

Αναφορικά με το θέμα της Λουρουτζίνας, τονίζω ότι δεν πιστεύω να έχει κανείς τη θέση ότι πρέπει να

διώξουμε τους Τουρκοκυπρίους από τη Λουρουτζίνα. Το άλλο είναι η θέση του Ντενκτάς ότι χωριά όπως η Λεύκα, δεν πρέπει να περιέλθουν υπό Ελληνοκυπριακή διοίκηση. Εγώ θα προτιμούσα να υπάρξει ευθυγράμμιση και να τεθεί η περιοχή υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση και να διασφαλίσουμε στους κατοίκους της Λεύκας τα ίδια δικαιώματα όπως και στους κατοίκους της Λουρουτζίνας. Αλλά η άποψη μας αυτή δεν έγινε δεκτή στο χάρτη που προτάθηκε και έγινε δεκτή η άποψη του κ. Ντενκτάς.